УМОВИ ПРИЙНЯТТЯ НА ПБФ В ПРЯШЕВІ
на шк. рік 1979—1980.

Православний богословський факультет в Пряшеві прийме на шк. рік 1979—80 кандидатів навчання за таких умов:

а) До однорічного підготовчого курсу при ПБФ можуть бути прийняті кандидати, які мають принаймні 17 років і котрі не мали змоги закінчити середню освіту.

б) **На I курс Православного богословського факультету** можуть бути прийняті кандидати, котрі закінчили повну середню школу з матурою. Власноручно написану заяву треба подати на адресу Православного богословського факультету в Пряшеві, вул. Сладковича № 23, прикладаючи такі документі:

1. Матрику про хрещення. 2. Останнє шкільне свідоцтво. 3. Лікарську посвідку про стан здоров'я. 4. Життєпис (у двох екземплярах). 5. Рекомендацію місцевого священика.

Заяви, разом з вищенаведеними документами, треба подати на деканат ПБФ в Пряшеві до кінця квітня 1979 р.

Слідуючий номер вийде 2 березня 1979 р.

Видає: Православна церква в Чехословаччині у ЦВ у Братіславі. — Редакція: 080 01 Пряшів, вул. ім. Словацької республіки рад № 1 тел.: 313-79. Керує редакційна колегія. Відповід. редактор проф. Др. Стефан Пружинський, технічний редактор Г. Ференцова. — Виходить 12 раз у рік. — Друкують Дуклянські друкарні, н. п. Пряшів. Річна передплата — 12 Кчс, один номер — 1 Кчс. Річна передплата для кордону — 2 долари — Поширює ПГС. Замовлення приймає кожний поштамт і листоноші. Закордонні замовлення треба надсилати на адресу PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48. Дозволено постановою SÚTI 15/10 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu: 49 894.

ЗАПОВІТ СВ. КИРИЛА І МЕФОДІЯ

РІК ВИДАННЯ XXII МІСЯЧНИК ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ № 2/1979

Невместимый в объятиях

И непротиворечие
и неразума хаос,
это случилось давнее . . ,
когда несен был Христос
своей Божией Матерью
в сороковый день,
по закону Моисееву, —
после Рождества Христова
шла в храм Господень.
Там ожидал Ю Симеон,
Старец и Богомолец,
и Анна Пророчица,
а встречи конец.
Не дай, Боже, силу смерти
над моим телом,
пока не увидят глаза
Мессию, потом . . .
Возопел смиренным гласом
Симеон старец:
«Вижу спасение міра!
Бог мой и Творец!»
Вот! Вот! В духе так воскликнул,
увидя Христа,
от Матери насилием
берет Иисуса.
Попрощаться с міром радость:
видел Мессию,
кончи, Боже, мою старость
благодатию.
Но а Пророчица Анна
свой духовный зрак
направила к Пречистой
и сказала так:
В Твоем сердце ужасный боль
и страх станет в нем,
будто враг Христа проколол
семь раза мечем!
Пророчество исполнилось.
На кресте Христос,
а под крестом Божья Матерь,
свершил путь артос.

А. Э. Подгаецкий.

Сретение Господне

По закону Моисея, мать, родившая младенца мужеского пола, считалась нечистою в продолжение семи дней и потом тридцать три дня не могла приходить в храм, участвовать в общественном богослужении и прикасаться к чему-либо священному. По истечении же сорока дней, называвшихся днями очищения, она явилась в храм и приносила очистительную жертву однолетного агнца и голубя или горлицу, а в случае бедности — двух горлиц или молодых голубей. Если младенец был перворожденный, то, кроме обряда очищения матери, совершался еще другой знаменательный обряд — посвящения младенца Господу.

Пречистая Дева Мария, родившая без мужа по наитии Духа святого, не подлежала закону очищения, однако она свято исполнила все, что полагалось по закону. Праведный Иосиф и Пречистая Дева Мария, по истечении определенного времени очищения, пошли в Иерусалим, чтобы исполнить в храме все, что приказывает закон. «Ветхий деньми, младенчествуя плотию, приносится в церковь Матерью Девою, исполняя обещание своего закона.» **Приносят в храм иерусалимский Богомладенца, чтобы поставить Его пред Господом. Несут на руках Источника чистоты и святости, чтобы показать совершенный образец благочестия, смиренномудренного повиновения воли Божией. Приносят свою бедную жертву двух молодых голубов за Того, Кого Отец небесный отдал в жертву за спасение человечества. В таком смирении приходит в Иерусалим в первый раз Господь и Спаситель наш. Но несмотря на такое смирение, здесь же открывается для людей и Божественное величие Богомладенца.**

В то время в Иерусалиме жил праведный и благочестивый старец Симеон, ожидающий утешения Израилева — пришествия Спасителя, Который восстановит истинную славу Израиля. Старец Симеон по всей вероятности был священником иерусалимского храма, приносивший законные жертвы, и «Дух свят был в нем.» **Промыслом Божиим суждено было праведному Симеону не только узреть старческими очами Богомладенца, но и дотронуться телесными руками. Отягченный годами, убеленный сединами, старец в сем случае был как бы представителем всего Ветхого завета и вместе с тем, как воспевает Церковь,** «тайным проповедником новыя благодати.»

По вдохновению Божию Симеон приходит в храм и когда Иосиф и Матерь Божия приблизились с Богомладенцем Иисусом, то, по особенному озарению св. Духа, он сразу узнает, что это давно ожидаемый Христос Спаситель. Мать с Младенцем

среди народа стояла, готовясь принести свою бедную жертву. В священном восторге старец берет в свои руки Младенца и произносит чудные слова: «Ныне отпущаеши раба Твоего Владыко, по глаголу Твоему, с миром, яко видесте очи мои спасение Твое, еже еси уготовал пред лицем всех людей, свет во откровение языком и славу людей Твоих Израиля.»

Святый старец, прославляя Младенца Иисуса, указывает в нем спасение для всего мира, это светло, которое озарит язычников и истинную славу избранного народа. Я, как бы говорил старец, — вижу светло всего мира, славу Израиля и ожидание языков: все совершилось, что Ты обещал и чего я ожидал; отпусти уже меня теперь в другую, новую и бесконечную жизнь. Я пойду известить Адама, во аде пребывающего, и Эве принесу благовестие.

Чудны были слова старца, указавшие неземное величие Богомладенца и обращения к Нему, как Владыке живота и смерти. Иосиф и Богоматерь с удивлением заметили, что тайна Божия уже открыта праведному Симеону. Но, возвращая Иисуса в руки Матери, прозорливый старец еще яснее и подробнее предсказал Ей, чем будет Божественный Сын Ее для детей Израиля; не скрыл и того, какие постигнут Ее тяжкие скорби и страдания. «Се лежит Сей на падение и на востание многим во Израили и в знамение прорекаемо.»

Говоря, что Христос лежит на падение многим во Израили, Симеон не то разумеет, будто Он будет виновником падения и погибели их, но что они по своему неверию, ослеплению от светла и истины сами будут виною своей погибели. Но для тех, которым Христос лежит на восстание, Он всегда истинный и единственный Виновник спасения. Желания, намерения и мысли людей так различны, что, по предречению Симеона, Христос постоянно будет — в знамение прекаемо. В самом деле, сколько противоречий Господь испытал — своим действиям и чудесам, которые старались перетолковывать, в которых искали обвинить Его. Какое множество противоречий со стороны книжников и фарисеев, завидовавшим Спасителю! Сколько противоречий и со стороны народа, предавших Его злобе врагов, а также и со стороны самых учеников Его, мечтавших о земном царстве!

Тогда как одни говорили о Иисусе: благ, другие кричали: ни, он льстит народы (Иоан. 7, 12); одни утверждали: сей не изгонит бесы, токмо о вельзевуле, князе бесовстем (Матф. 12, 21), другие веровали и взывали: Господь и Бог мой (Иоан, 20, 28). Так было

во время земной жизни Спасителя, но и во все последующие века — доныне Он не перестает быть предметом пререканий. До сего времени противоречат Ему грешные, злые и ненавидящие Его.

Обращаясь к Пресвятой Деве, Симеон продожал: — И Тебе самой меч пройдет душу. Ох, как глубоко проникло впоследствии это оружие в сердце Богоматери! Она любила Сына своего и Бога так, как может любить Она одна, и там в глубине чистого сердца своего слагала все, касающееся Его (Лук. 2, 19, 51). С радостью видела Она торжество учения и чудеса Сына своего, но одновременно живо и глубоко сочувствовала страданиям Его. Разнообразны, продолжительны и велики были скорби Ее, когда видела Его в мучении и пререкании у народа и в опасности от врагов. Пророчество Симеона окончательно исполнилось в тот плачевный и ужасный день и одновременно спасительный, когда Она стояла на Голгофе у креста Христова (Иоан. 19, 25). Не было Ее ни на горе Фоворской — при преображении Господа. Не было Ее при славном входе в Иерусалим, но здесь у креста — Она была, и какое сердце может почувствовать всю глубину скорби Ее сердца? Терние венца Иисуса, гвозди распятия Его, копие прободения Его, Его раны, Его болезненный вопль, Его умирающий взор, вот те оружия, которыми матернее сердце Ее было прободено. Все что претерпел на кресте Спаситель, все это видела у подножия креста Матерь Его и болезненно перечувствовала в сердце своем. Но там же, где особенно сильно будет поражено сердце Богоматери, т. е. у креста Христова, по словам Симеона, — откроются помышления многих сердец, потому что крест, воздвигнутый на Голгофе, послужит для одних — соблазном, для других — без зумием, для самых же званных — Божией силы и премудрости (I. Коринт. I, 23).

Вместе с праведным Симеоном удостоилась встретить Иисуса Христа в храме и пророчица Анна, дочь Фануила. Лишившись мужа, после семилетного супружества, она не отходила от храма и вела строго воздержанную жизнь. В ней представляется высокий пример истинной вдовицы, служительницы Божией. Дожившись глубокой старости (84 лет), Анна, подобно Симеону, искала утешения Израиля и посему присоединила свой старческий голос к славословию Богоприимца и, подошедши, прославила Господа. Благовестие свое она не ограничила стенами храма. Она радостно благовествовала всем благочестивым людям, ожидающим скорого пришествия Спасителя.

Совершив в храме все, что поставлено было законом Моисеевым для очищения Матери, посвящения Господу и выкупа первенца, Иосиф и Матерь Божия решились возвратиться опять в Галилею, в малоизвестный и тихий Назарет.

Прот. И. Илюк

Основа Православ'я

Якщо ми хочемо зрозуміти смисл якої-небудь релігії, то не досить лише визначити строгі дефініції. Краще треба вказати, що для неї найбільш типове, хоч це з точки зору шкільного богослов'я не мусить бути визначальним. Таким чином я спробую з многих типових елементів Православ'я вибрати декілька таких, остаточний результат яких є достатнім. Свою увагу спрямую на такі риси, які богослов'я надміру не підкреслює.

ЩО ОЗНАЧАЄ СЛОВО «ПРАВОСЛАВНИЙ»?

Грецьке слово «ортодоксос» — двозначне. Випливає з подвійного значення слова «докса», яке може означати або «думка», «погляд», або «слава», «хвала». Слов'янські народи дали перевагу другому значенню, а отже слово «ортодоксний» перекладають як «православний». Поклали вони перевагу значенню не на правдивість науки, але на правильний спосіб прославляння Бога. Підкреслили обрядову сторону.

Це не означає, щоб акцент на «справжнє прославляння» Бога був властивий лише слов'янам. Після іконоборецької боротьби у 8 ст. і серед греків настає пересун акценту від науки на обрядову сторону ортодоксії. Віровчення з того часу стабілізоване, але якраз в галузі літургіки і духовного життя настає нечуваний розвиток.

«ПЕРІОД ДУХА»

Остаточне встановлення віроучних висловлювань про Христа і Трійцю по Сьомому Вселенському Соборі становить собою, на думку декотрих мислителів, перехід від періоду, спрямованого переважно на Христа, до «періоду Духа Святого». Проповідник цього погляду на Заході, Йоахим да Фіоре (помер в 1202 р.) був засуджений на 4 латеранському концілі. Але Схід традиційне вчення про Духа Святого зберіг, а тому мав більше порозуміння до цієї думки. Період Духа Святого є періодом шукання й удосконалення дороги духовного життя. Першим представником цієї епохи став преподобний Симеон Новий Богослов. Духовним осередком нового руху стала Свята Гора Афон.

СВЯЩЕННЕ ПИСАНІЄ І ЛІТУРГІЯ

Реформація проголосила погляд, що біблія охоплює все З'явлення Боже і що кожен окремо може за допомоги Духа Святого розуміти Священне Писаніє. Римська Церква відповіла на

це на тридентському концілі наукою, що Боже З'явлення обгрунтоване в Священному Писанії і в традиції і пояснювати має право виключно церковна ієрархія, тобто «учительський уряд Церкви». Навпаки, Православна Церква ніколи не твердила, що право на виклад Божого З'явлення має лише ієрархія. Якраз в її історії є часто випадки, що лаїки з відповідною підготовкою навчають богослов'я і навіть проповідують у храмах. В Греції, наприклад, сьогодні існує товариство лаїцьких проповідників («Апостолікі діаконіа»), члени якого мають право проповідувати у всіх храмах, що не мають ані всі священики.

З православної точки зору є визначна різниця між вивчанням богослов'я у школах і проповідуванням у храмах, між приватним читанням Священного Писанія і слуханням Божого Слова під час богослужень. Поміч Духа Святого для порозуміння проповідуваного слова стосується в першу чергу Церкви, як богослужбового зібрання, а не окремої особи. Завданням ієрархії є віру Церкви як цілого засвідчувати і пред'являти.

Ми віримо в справжню присутність Христа у св. Євхаристії. Чому б ми тоді не мали вірити в реальне осучаснення євангельських притч під час літургійного читання? Адже читання Євангелія в літургійній службі не служить як опис минулих подій; євангельські притчі є ідеальними празразками подій, що тривало присутні в щоденному житті і все знову й знову на кожному місці і в кожен час демонструються в житті.

ПРАВОСЛАВ'Я І ТРАДИЦІЯ.

Традиція — це жива пам'ять Церкви, повторне приймання Божого Слова всім товариством. Це цілісне проповідування Євангелія, Божа Премудрость і сила, тривало присутня в Церкві. Традицію несе ієрархія, але одночасно з нею люди, обдаровані Духом Святим, що приймають Божу правду внутрішнім досвідом. Це ті, які в первісній Апостольській Церкві були названі «пророками», а пізніше «стариками». Для Православ'я характерна рівновага між авторитетом ієрархії та цих «духоносних» людей. Православ'я не має свого Рима; його найвищим авторитетом є Свята Гора Афон, яка об'єднує всіх світлом духовного життя і не володіє ніякою правоміччю. Авторитет ієрархії, визначений на Вселенських Соборах, не є абсолютним; залежний від прийняття чи неприйняття віруючими, «Божим народом». Це, зрозуміло, не означає, щоб кожен, хоч і лиш формальний член Церкви, мав право підноситись над Собор. Рішення Собору утверджуються справжнім, живим народом Божим, про якого апостол Йоан Богослов пише: «Вам не потрібно, щоб вас хтось учив; Його помазання вас вчить про все . . . в Ньому і живіть».

ДОГМА

В момент хрещення людина бере на себе обов'язок зберігати віроучний зміст Символу Віри. Догми в прямому значенні слова торкаються лише двох тайн: Святої Трійці і Втілення. Ця основа віри — це не якась абстрактна наука. Випливає з внутрішньої необхідності, із того нового духовного життя, прийнятого посередництвом святої тайни хрещення. Лише ці основні тайни стали предметом обговорення Вселенських Соборів. Інші області Православна Церква не вважає догмами (наприклад, науку про Церкву, про кінець світу і т. п.). Приписує їх внутрішньому духовному досвіду віруючої людини. І згідно Йоана Богослова (порівняй 1 Йоан 4; 2—3), з Божого народу виймається лише людина, яка «не сповідує Ісуса, що прийшов в тілі».

СМИСЛ ІКОНИ

«Досі видимо ніби у дзеркалі і в таїнах; тоді ж побачимо віч-на-віч» (1 Кор. 13, 12). Це, звичайно, пояснюється так, що «видимість Бога віч-на-віч» належить аж до загробного життя. Але слово «тоді» — точно не встановлене; згідно православного розуміння, особливо за тлумаченням Симеона Нового Богослова, «видимість» Бога і вічне життя починаються вже на цьому світі. Хто не навчиться видіти в цьому житті, залишиться сліпим і в тому майбутньому!

Тут є і глибокий смисл ікони. Вона не є будь-яким «релігійним образом». Творцями справжніх ікон були подвижники і духоносні люди. Ікона проникає вглиб матеріальних явищ і зображує матерію, одухотворену присутністю Духа. Справжня ікона — це тимчасове бачення Христа віч-на-віч.

ЄВХАРИСТІЯ

Ядром православного духовного життя є радість з Воскресіння. Це проявляється передусім у св. Євхаристії, коли Дух Святий зступає на святі дари і на все літургійне товариство, щоб наповнити його й освятити. Вчення св. Георгія Солунського про те, що світ переповнений світловими «енергіями» Духа Святого, утверджує православне проживання Євхаристії як духовного вогнища. Християнський Схід живе під прямим духовним досвідом і для нього чуже схоластичне розумування про «транссубстанціацію». Присутність Христа в Євхаристії — дійсна, але залишається «таїною», проявляється посередництвом радості, яку вселяє в серце людини Дух Святий.

В Православ'ї не йдеться в першу чергу про спасіння окремого індивіда, як про спасіння і перетворення світу. Враження «над-

часовості» є помилковим: Православ'я особливо через Літургію втягає весь людський і матеріальний світ в духовний рух. Тому зосереджений погляд духовних таїн не веде до відчуження від людської спільності. Не позбавляє співвідповідальності за справи цього світу. Духовний погляд і практична активність в службі ближнім поповнюються і творять гармонійне ціле.

На основі однойменної статті проф. прот. Клингера; переклав і підготував: -іш-

---

Спогад про Переможний Лютий 1948 р.

З 1948 р., коли трудовий народ раз і назавжди вирішив про становище наших народів в класово розподіленому світі, відмічаємо цю велику перемогу над капіталізмом, над бідою, гнітом, реакційними силами. І нині Лютий має для нас велике значення, бо самі можемо переконатися, що він нам приніс. Ми знаємо добре, що він для реакційних сил, буржуазії був закономірним крахом і поразкою. Лютневі події ясно доказали таким чином, що розвиток революції одночасно вимагає міцно берегти досягнуті результати в боротьбі з класовим ворогом. До Лютневої Перемоги трудового народу належить і розвиток братніх взаємин з Радянським Союзом та іншими народно-демократичними державами. Тривала боротьба за мирне співжиття народів і держав з різним суспільним устроєм — це наша мета.

Ми пам'ятаємо, коли робітники з фабрик, заводів, установ вийшли до вулиць Праги і прослухали радісні слова пізніше президента республіки, тоді ще голови Уряду ЧСР К. Готвальда, що досягнено перемогу, що реакція зазнала поразку. Коли б не був рішучий Лютий 1948 р., то нам важко було б уявити сьогоднішній наш день. Трудовий народ у Лютому 1948 р. з великим натхненням почав будувати нашу вітчизну. Так само будує нашу країну і сьогодні. В цьому спочинає теперішня сила соціалістичного ладу, а в цьому є і запорука успішного будівництва розвинутого соціалістичного суспільства.

Історичний заповіт Лютого 1948 року залишиться назавжди живим і інспіруючим джерелом для сповнення будівничої програми, яка стоїть сьогодні перед народами нашої країни.

31 рік від Переможного Лютого 1948 року підтверджує правильність нами розпочатої дороги вже в 1945 році, вказує на силу робітничого класу, який зумів побороти багато перешкод, подолати много труднощів. Тому ми мусимо вчитись з цього живого джерела, з цієї історичної спадщини, щоб знаходити правильну дорогу в нашому щоденному житті. В єдності спочивала сила Лютого. Сьогодні теж в єдності є наша сила, щоб сповнити ті завдання, які накреслює перед нами нова п'ятирічка.

Ми, християни, повинні дбати на те, щоб ми не стали гальмом живої спадщини Лютого 1948 року. Навпаки, докладім свої робочі руки до того, щоб наша країна стала ще кращою, багатшою і зрілішою. Пам'ятаймо, що многі з наших родин поклали своє життя за перемогу і розквіт нашої країни. Це нас зобов'язує, щоб нас радували результати нашої праці і щоб ми ніколи не заганьбили пам'ять кращих наших синів і дочок.

А. Гн.

Враження з відвідин Руської Православної Церкви

(Продовження)

І знов перед нами щодо віддалі простяглась однакова дорога. Пройшли ми її набагато швидше, без зупинок. Вже перед обідом нас вітало головне місто Української РСР — Київ. Це героїчне місто-порт на Дніпрі, яке називають тут і «Київським Йорданом».

Київ — одне з найкращих міст світу. Його назва поєднана з іменем Кия, легендарного основоположника міста. Це місто має 2 200 000 жителів і щодо величини воно третє в СРСР. Київ утримує дружні взаємозв'язки з Братіславою. Належить до найстарших міст Європи. Є «матір'ю руських міст». Був заснований в 6—7 ст. В 882 р. став столицею Київської Русі. Нині це великий промисловий центр, що має 18 вищих учбових закладів, 7 театрів, 222 бібліотек, 15 музеїв і т. п.

На аеродромі нас очікував о. прот. Сергій Пилинчук, працівник Екзархату України.

В Києві ми відвідали кафедральний Софіївський собор — надзвичайної ціни культурно-історичний староруський пам'ятник. Побудований був в 1037 р. в період Ярослава Мудрого. Глядачів вражає краса мозаїк, фресок і будівельних елементів високої художньої вартості.

Особливе місце займає Києво-Печерська Лавра з «Близькими печерами». Це найстарший руський монастир з половини 11 ст. Найбільш цінним будівельним пам'ятником був Успенський собор з 9 олтарями, на жаль, знищений під час другої світової війни. В цьому монастирі було розпочато писання історії Русі — Нестора.

Ми відвідали і Покровський жіночий монастир. Посеред ареалу підноситься до небес імпозантний монастирський храм з 1896 р., засвячений в пам'ять чудотворця Николая Мирлікійського. Як зовні, так і зсередини храм вражає своєю величчю і красою. Всередині є багато прекрасних, художньо дуже цінних, позолочених ікон, іконостасів. Це поверховий храм — всюди помітна чистота і порядок. Правда, належна честь належить тим 100 монахиням, які привели його в такий бездоганний стан.

Оглянули ми також т. зв. Баб'яр — пам'ятник з тематикою другої світової війни, а також Володимирську гірку.

У суботу ввечері у Володимирському кафедральному соборі, де похоронені св. мощі великомучениці Варвари і св. Макарія, архієпископа Київського, ми служили на всенощному разом з Преосвященнішим Екзархом України Філаретом, Митрополитом Київським і Галицьким, і Преосвященнішим владикою Макарієм (Свистуном). На цих богослуженнях не можна було втримати сліз захоплення. Вразила нас велика релігійність віруючих, про яку я досі не мав поняття. Святою правдою є, що в цій релігійності нема їм рівних на землі. Дисципліна священиків на богослуженнях, підбір їх голосів, хор, багатство релігійного духу, безприкладна побожність віруючих — все це так благородно впливало на душу людини, що вона почала втрачати поняття про плин часу і піднімалась до висот з комплексу життєвих проблем настільки, що слова із херувимської пісні «всякое нині отложим попеченіе» стаються дійсністю. Адже коли на Утрені прозвучало останнє, тобто по-третє «Свят Господь Бог наш», здавалося, що не людський голос прозвучав, але вдарив грім, який зголошує, що Бог насправді святий.

У неділю, 24 вересня, після обіду нас прийняв Високопреосвященніший Екзарх України Філарет, Митрополит Київський і Галицький. Присутніми були Преосвященніший єпископ Макарій і працівники Екзархату.

Ми взяли участь також у художній програмі, бачили «Донських козаків».

Слідуючого дня ми вже прощалися з нашими дорогими київськими гостителями і літаком пролетіли трасу в 1200 км. Опинились ми у т. зв. Венеції Півночі — героїчному місті Ленінграді. **(Далі буде).**

Комюніке

із засідання комісії «Людські права» Регіонального об'єднання ХМК у ЧССР

Комісія по людським правам Регіонального об'єднання ХМК у ЧССР зійшлась на своє засідання в Брно від 27 до 29 листопада 1978 р., щоб займатися питанням людських прав та його рішенням в документах V Всехристиянських Мирних Зборів. У засіданні взяло участь 20 членів комісії з членських церков та релігійних товариств Регіонального об'єднання ХМК. Комісія ознайомилась з результатами V ВМЗ й оцінила їх у зв'язку з питаннями людських прав. Метою засідання було домовлені заключення зробити прийнятливими для праці міжнародної Християнської Мирної Конференції. Обговорення проходило під знаком 30 річниці Загального проголошення людських прав в ООН (10 грудня 1948 р.).

На початку засідання служив секретар РО ХМК доц. д-р Ярослав Шуварський на основі тексту Мат. 23, 1—3.

Засідання очолив проф. д-р Карол Габріш і проф. д-р Йосеф Смолик. Перший реферат оголосив Вратіслав Штєпанек, священик Церкви Чесько-Братської, про працю і заключення V Всехристиянських Мирних Зборів. Другий реферат зачитав проф. д-р К. Бабріш про людські права в контексті з працею V ВМЗ. Оба реферати в комісії детально були обговорені, при чому було підкреслено динамічність проблематики людських прав, творчий елемент в людських правах, потреба аналізу історичного розвитку прав людини. Як окремий показник справжнього застосування людських прав було нагадано диференційновене ставлення до найслабших в суспільстві. Цінними були і голоси молодих, які вказали на потребу послідовнішої інформованості про ці питання. З теологічної точки зору була згадана потреба покаяння і застосування права для інших замість вимагання прав для себе.

На другий день засідання, після молитви на відкриття, яку служив єпископ секретар Словацької Євангелицької Церкви Мирослав Кишка, комісія ухвалила і прийняла комюніке та заклик до членських церков і релігійних товариств РО ХМК. Було детально обговорено питання про дальші способи праці, було визначено основні теми для студійної праці окремих членів комісії і спосіб, як застосувати результати праці в майбутньому.

Комісія письмово поздоровила Генерального секретаря ХМК Любомира Міржейовського, який надіслав їй листа і настанови для її праці. На заключення було висловлено подяку Чехословацькій Церкві Гуситській і зокрема її брненському єпископу Карлу Пудихові за милий і гостеприємний прийом комісії в робочому осередку Церкви.

ЛИСТ

членським церквам і релігійним товариствам Регіонального об'єднання Християнської Мирної Конференції в ЧССР

Від 27 до 29 листопада 1978 р. в Брно проходило засідання Регіонального об'єднання ХМК у ЧССР, щоб обговорити результати П'ятих Всехристиянських Мирних Зборів у питаннях людських прав.

Як учасники цього засідання сповідуємо, що Бог створив і в Христу відновляє людину по своєму подобію. Хто цей Божий образ в людині нарушає, хто руйнує людську достойність, той грішить проти Богу. Бог, якого знаємо із Писанія, захищає пригноблених, скривджених, сиріт і вдів. Віра в нього веде нас до солідарності з тими, яким відбирається людське право. В світлі солідарності з масами голодних і пригнічених V Всехристиянські Мирні Збори обговорили питання прав людини. Основними людськими правами проголосили:

— право всіх на засоби життя і на соціально корисну роботу
— право всіх на лікарську допомогу і на виховання
— право на свободу совісті

Християнин не вказує перш за все на свої особисті права, але звертає увагу службі, а коли треба, то й повторній жертві.

Ми переконані, що є прямий взємозв'язок між здійсненням людських прав і процесом поглиблення мирного співвіснування, роззброєнням, як це визначає і Заключний акт з Гельсінкі. Людські права можуть застосуватись у житті в повній мірі лише там, де народи визволені з гніту імперіалізму й неоколоніалізму і де є стремління встановити новий економічний порядок.

Соціалістичне суспільство християнам близьке, бо воно рішає основні питання, що стосуються людських прав, між іншим тим, що дає можливість працювати всім своїм громадянам, дає їм економічні запоруки і таким чином створює реальні передумови, щоб суспільство могло стати більш людським і щоб могли розвиватись демократичні права особи. Особливо вказуємо на право всіх своїх громадян на солідарність, на підтримку при піклуванні про дитину, про хворих, про старих і облишених. З подякою ми відмітили, що V Всехристиянські Мирні Збори відкинули зневжиття питання прав людини для створеня ідеологічного натиску на соціалістичні країни.

Міжнародна співпраця в питаннях прав людини, як зазначається в Декларації членських країн Варшавської угоди від листопада 1978 р. згідно з Хартією ООН, «передбачає обов'язок всіх країн напомагати поважанню й реалізації прав людини і основної свободи для всіх, без різниці раси, статі, мови і релігії». Розгалуженням Хартії ООН у цих питаннях є Декларація про людські права, до якої зголосилась наша держава і 60 річницю якої ми відмічали.

Людські права мають бути для всіх, бо Христос помер за всіх. V Всехристиянські Мирні Збори вказали на особливо болюче становище в питаннях людських прав в Азії, на Близькому Сході, на фашизм в Латинській Америці, на расизм і апартеїд в Південній Африці і виразили солідарність з усіма, які терплять. Ми слідкуємо за боротьбою проти расового гніту в Родезії і підтримуємо програму Всесвітньої Ради Церков в боротьбі проти расизму.

Навколо цих питань ми не можемо ходити без інтересу, немовби вони нас не торкалися. Якщо терпить один уд Церкви Христової, то разом з ним терплять і дальші. Всі, які терплять голодом, бідою, утиском є предметом наших молитв, нашої солідарності. В 1979 році, до якого ми вступаємо, проголошеного Міжнародним роком захисту дитини, наш інтерес зосередиться на забезпечення прав для тих найменших, яким належить майбутнє людства. І від нас та від наших товариств залежить, щоб це майбутнє було мирне, справедливе і братерське.

Брно, 29 листопада 1978 р.

Комісія Регіонального об'єднання ХМК у ЧССР з питань прав людини.

ЛИСТ

Президії Регіонального об'єднання Християнської Мирної Конференції

представникам членських церков та релігійних товариств у ЧССР

Президія Регіонального об'єднання ХМК у ЧССР поздоровляє Вас на порозі нового 1979 року Господнього з побажанням Христового Миру цілому світу.

Завдяки Вашої охоти й допомоги наше Регіональне об'єднання в минулому році здійснило в обох наших республіках кілька міжцерковних зустрічей, які значно допомогли діловому і глибшому усвідомленню нашої християнської відповідальності за збереження миру. Ми зробили так, будучи свідомими співналежності до нашого народу, разом з яким ми з подякою нагадали 60 річницю нашої державної самостійності і 30 річницю Лютневої перемоги. При тому ми привітали дійсність, що все виразніше в міжнародних рамках застосовується боротьба за соціальний прогрес і рівноправну мирну співпрацю, респектуючи національну незалежність і суверенітет, що не перестав зростати заклик до безпеки та розвитку співпраці зокрема в Європі і що незабаром буде скликано загальноєвропейський конгрес на захист природнього середовища.

Однак одночасно ми не забували і про перешкоди, які стоять на шляху сил миру. Як ніколи раніше, людство опинилось в загрозі гарячкового озброєння і виробництва зброї масового нищення, зокрема нейтронної бомби. Тому зберегти мир зусиллям припинити такий нищівний тренд є невідкладним завданням. П'яті Всехристиянські Мирні Збори, що відбувалися в Празі, обговорили в цілому обширний комплекс питань, пов'язаних

з цим завданням, і визначили напрям дальшого поглиблення нашого руху. В Новому році ми хочемо присвятити більшу увагу ініціативам V Всехристиянських Мирних Зборів для нашої регіональної праці.

Звертаємось до Вас з довір'ям, що поділяєте наше переконання про конче необхідну потребу молитовного і вдумливого зосередження наших церков, щоб вони виражали ясне свідчення про наміри Царя Миру (Іс. 9, 6).

В цьому зв'язку Регіональне об'єднання Християнської Мирної Конференції звертається до Вас з проханням підтримати наше спільне, для миру необхідне, стремління.

Просимо членські церкви і релігійні товариства, щоб вели своїх вірників до повної підтримки нашого соціалістичного суспільства.

Молимось за Вас, щоб весь дальший рік, до якого вступаємо, приніс Вам радість в дусі миру.

Нас радує дальша співпраця з Вами

Ваші во Христу віддані

За Регіональне об'єднання Християнської Мирної Конференції

Доц. д-р Ярослав Шуварський,
секретар РО ХМК у ЧССР.

Ген. єпископ проф. д-р Я. Михалко,
голова РО ХМК у ЧССР.

Прага, 20 грудня 1978 р.

Пост — час покаяння

Вечірньою молитвою Сиропустної неділі в нашій Церкві розпочався Великий пост, відомий і під назвою Свята чотиридесятниця. Може, хтось спитається, чому пишемо про пост, коли це вже нині справа минулого. Нам, однак, багато разів робить труднощі і один день посту, — ми не зуміємо й його дотримати. Чи було б правильним, якби ми як прогресивні люди викреслили взагалі пост як пережиток?

Так і подібно ми роздумуємо, лише щоб покінчити з постом. Інші знов намагаються за всяку ціну і за всіх умов до останньої літери дотримуватись, але як фарисеї, багато говорячи про пост, але вони далекі теж від справжнього розуміння посту.

В наших роздумах про пост допомагає нам сам Спаситель такими словами: «Цей же рід не виходить інакше, як тільки молитвою й постом» (Матв. 17, 21). Ці слова стосувалися людей як в часі Спасителя, яким були вони адресовані, так же стосуються вони і нас, бо слова Ісуса вічні й безмінні, незалежно від часу і наших поглядів. Заповіт Божий не змінився, але ми змінилися. Ми все хочемо св. Євангеліє пристосовувати до життя, а не життя до Євангелія. Ми хочемо бути реформаторами слова Божого, замість того, щоб наше життя виправити згідно слів Господа Ісуса Христа.

Тому покаймося і вертаймось до Бога! Очистім свій розум і серце, щоб розумом пізнати з'явлену правду і заповіді Божі і щоб серцем любити Бога та своїх ближніх. Тож привітаймо і цей Великий пост як допоміжну руку Божу. Не дивімся на пост лише як на час, коли не сміємо їсти лише м'ясо. Значення посту далеко ширше і глибше. Пост — це духовний купіль грішної людини і завжди пригадує нам наш гріх щодо Бога і ближнього.

Сам Ісус Христос посередництвом посту у пустині готувався до свого діла спаси. Правда, він не потребував пост як Бог, але хотів нам, людям, дати приклад, як перемогти над сатаною, а тому постив. Якщо ми постимо, то ведемо нещадну боротьбу з дияволом. В той час ми більше заглядаємо у своє нутро, більшу увагу присвячуємо своїй душі. Період Великого посту нас зобов'язує, щоб ми якнайбільше читали Священне Писаніє і щоб роздумували про нього. Читання Божого слова збагачує нас духовно і таким чином ми здобуваємо необхідну Божу милість для нашого життя. Роздум про Боже слово приносить нам духовну радість і духовний спокій. Якщо людина роздумує про духовне життя, то вона не має інтерес до пустої розмови, що є результатом духовної пустоти.

У Св. Писанії знаходимо не лише повчання, але і приклад, як маємо жити, як досягти спасіння. Той, хто глядає зразок для свого життя серед грішних людей, то допускається великої помилки, бо він не має перед собою той справжній приклад. Людина має нахил шукати щастя лише у зовнішніх формах життя. Часто мріє, щоб стати рівним з тим, хто має успіх, славу, силу, гроші, багатство. Про ніщо інше не питається, не вникає вглиб, щоб детально проаналізувати свій зразок. Не інтересується питанням оцінки свого зразка згідно прикладу св. Євангелія. Тому Церква в період посту показує їй інший приклад — приклад духовний. Готує її для того, щоб уміла розізнати справжнє духовне щастя. Показує їй бідноту Ісуса, але одночасно і його величезне духовне багатство.

Пост помагає людині покаятися. Покаяння — це зміна мислення. Покаянню мусить передувати справжнє змирення з усіма людьми, отже відпущання. Людина мусить попросити пробачення у тих, яким скривдила. Однак також мусить уміти відпустити і тим, які їй скривдили. Посередництвом Слова Божого людина приходить до переконання, що справжнім переможцем не є той, хто нападає й ображає, але той, який прийняв ці рани і не скривив душею, не почав ненавидіти. Адже той, який ударив, не зумів побороти ані свою власну хворобу — гнів, ненависть, несправедливість, але той, хто прийняв удар, зумів перемогти і над чужим гріхом, бо не лише сам не почав горіти гнівом, але своєю терпеливістю приборкав пожар в душі атакуючого. Кожен насильник капітулює перед спокоєм того, кому скривдив.

Господь Ісус Христос заповів, щоб ми молилися і за своїх ворогів, щоб були позбавлені жала ненависті, зла, гніву і т. п. Це не так просто! Але для цього нам служить великопостний період як школа покори. В ній нас

Господь веде за руку, щоб ступеньками християнської цнотливості виступити до висот, щоб зуміти і наоко неможливе здійснити.

Якщо ми дивимось на пост очима віри, то пізнаємо важливість і його необхідність для морального відродження людини. Хоч наша Церква нагадує, що в період посту слід запобігати м'ясистої страви, але набагато більшу увагу присвячує тому, як маємо жити в період посту і до чого стреміти. Вона показує на те, що ми можемо в період посту здобути для спасіння. Період посту вона називає днями внутрішнього очищення — зновузродження. Не схвалює лицемірний пост. Принципово не погоджується з тими, хто думає, що досить зректися куска м'яса і нічого більше. Церква вимагає від нас те, за що не може ганьбитись ані той найпрогресивніший чоловік. Вона хоче, щоб ми зреклись гордощів, зла, своїх розкошів, здобутих за рахунок інших, пристрастей, навіть вимагає, щоб ми уміли пожертвувати себе для добра інших. Справжньою метою посту є, щоб ми зуміли поєднати скромність в тілесних похотях з моральним самовихованням і покірною службою Богу і ближньому. Пост має дати силу, щоб ми не залишили волю Божу з-за підкорення себе людській волі. Ця сила спочиває в молитві.

І сам Ісус Христос поєднав пост з молитвами. Пост і молитва чинять людину подібною до човна, на якому розбиваються хвилі моря, але не можуть його потопити і він переможно допливає до своєї пристані. Так і людська душа постом і молитвами відбиває біснування зла і за це знаходить Царство Небесне.

Ф. В. Мракава, студент ПБФ

НА НАШУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКОВНУ ПРЕСУ дарували: Радванські вірники — 50 Кчс, родина Деложицька, Сечовце — 10 Кчс, род. Лоцигова, Блат. Ревіштя — 50 Кчс, род. Боровська, Градби, окр. Требишів — 50 Кчс, православні вірники в Михалянах, окр. Требишів — 330 Кчс, Михайло Пешта, Кошиці — 50 Кчс, віруюча родина з Борова — 100 Кчс, Юрій Гривна, Бардіїв — 50 Кчс, Штефан Штофчо, Храстне — 30 Кчс, прот. Петро Чокина, Улич Криве — 50 Кчс, Марія Палатосова, Адідовце — 30 Кчс, Анна Кршнякова, Брезно — 30 Кчс.

Всім, хто дарував на нашу пресу, благодать Господа Бога. Прізвища дальших опублікуємо в наступному номері.

Думки з приводу статті

«ГРЕЦЬКА ЦЕРКВА І МОНАСТИРІ СХІДНОГО ОБРЯДУ В БУВШІЙ УГОРЩИНІ».

Напевне, автор цієї статті не погнівається на мене, коли зроблю кілька зауважень до статті, що була опублікована в п'ятому номері нашого журналу за 1978 рік. Цитую: «Єпископство розділилось. Петро Ростошинський в Ужгороді був єпископом уніатів, що проживали в Спиській, Шариській, Земплинській і Сабольській жупі, а священство березьке і мараморошське залишилось під правоміччю мукачівського (примітка — православного) єпископа» («Греко-католицька церковна історія», стор. 60). Все це, що цитується, було лише великим бажанням єпископа Ростошинського і всіх тих, що унію насильницьки запроваджували, а також автора історії Контратовича, бо Земплинська жупа прийняла унію аж через 44 років після ужгородської унії. Шариська та Списька жупа прийняли її ще набагато пізніше. А тому єпископ Ростошинський не міг заступати у вересні 1648 р. на трнавському соборі. Як наводить книга «Земплен вармеге ес Саторaляуйгелі т. р. варош», Будапешт, феодальна верхівка в Земплинській жупі мала в намірі досягти свої політичні і релігійні цілі, і таким чином всі разом — гуменські Другетівці, ягреські єпископи, їм відданий мукачівський єпископ де Камеліс та єзуїти, що проживали в Гуменному і Шарошпатаку, на дорозі насильної католизації і обіцянками примусили в Станчі Требишівського округу 4 листопада 1690 р. перейти на унію 40 православних священиків, 17 листопада 1690 р. в Стропкові — 17 православних священиків, а 11 грудня 1690 р. в Гуменному — 40 православних священиків (див. стор. 430, а також «Список пам'яток на Словаччині», III т., Братіслава, 1969, стор. 181). Отже, кого міг заступати — лише самого себе і тих 63 священиків з ужгородського панства, але і не всіх цих, бо «Історія» Контратовича на 59 стор. наводить: «Тому що ухвалення (у папи його єпископства) затяглось, многі відпали від унії».

Історія Контратовича розкриває правду, але і в дуже багатьох випадках протиречить сам собі. Так, наприклад, на 28 стор. пише: «Св. Стефан будував храми і монастирі східного обряду руками грецьких зодчих. У веспринській долині заснував для слов'янських василіянок жіночий монастир, основоположна грамота якого доказує, що на його королівському дворі були і грецькі священики». На 24 стор. пише: «Св. Стефан (997—1038) поклав основи релігійного життя в Уграх. Заснував десять єпископств, підпорядкованих архієпископу в Остригомі. Покликав многих місіонерів з Німеччини, Чехії та Італії. Побудував много храмів і бенедиктинських монастирів. Заснував і монастирі східного обряду...», але вже на 30 стор. пише: «Папа Іннокентій III ще в 1201 р. вичитав королю Імріху, що в Угорщині є лише один монастир латинського обряду, а решта є грецькі. В той час було понад 200 монастирів східного обря-

ду . . .» Отже, порівняймо, яке тут насправді замилювання дійсності, як він сам себе вивертає. Угорщина, з одного боку, є майже латинського обряду і з стількома єпископствами, а тут зразу лише один монастир латинського обряду поряд з 200 монастирями східного обряду. Може, лише автор історії Контратович нас не хоче пересвідчити, що німецькі й італійські місіонери засновували монастирі східного обряду — православні, із старослов'янською мовою, як у Весприміі. Отже, з цього видно, як ставилась історія перед нашим віруючим народом. Це теж був намір — щоб наш народ не знав історію такою, якою вона була насправді.

Церковна історія І. Контратовича наводить, що Ростошинського обрало духовенство своїм єпископом (духовенство ужгородського панства), але пише і те, що не раз було і п'ять єпископів. Котрий же з них був той справжній? Коли папа вибрав іншого, то ягерський єпископ теж, а король теж? Як і що ж тоді міг єпископ Ростошинський проголошувати, коли не був папою, ані королем, ані князем підтверджений?

Хочеться ще підкреслити і те, що хоч в Земплинській жупі аж через 44 роки насильно прийняли унію по ужгородській, але ще й пізніше віруючі та духовенство лише насильно приймали унію, а коли мали можливість, то і залишали її. В 1773 р., тобто через 127 років по ужгородській унії, як твердить «Етнографічна карта Угорщини за угорським лексиконом поселень з 1773 р», Прага, 1924, на теперішній території Словаччини, де було понад 230 священиків і приходів з філіалами східного обряду — православного, лише 29 з них в Лексикові визначені як ті, що голосяться до унії. Тих 29 священиків та їх приходів тут зазначені як «греаті рітус уніті». Цей Лексикон дала виготовити для себе імператорка Марія-Терезія, щоб знати, де і що має в своїй імперії.

Це підтверджує і автор книги Йоган Матіус Корабинський «Географішгісторішіс унд Продуктіон Лексікон фон Унгарн», виданій в 1786 р. у бувшій Угорщині.

Не так легко було з насильницьким запроваджуванням унії, як це пописують декотрі автори, бо народ нелегко зрікався своєї православної (старої) віри, східного обряду і тої традиції, яку успадкував з покоління в покоління від св. Кирила і Мефодія, від їх учеників, що скривались перед бузувірським переслідуванням у Словаччині і всій Угорщині. Лише дуже мало пам'яток залишилось про учнів св. Кирила і Мефодія, бо від самого початку дуже успішної православної візантійської місії між слов'янами тут були ворожі сили, зокрема з рядів латинського клерусу, що нищили і підробляли документи, письмові документи та книги, спалювали їх — одним словом, затирали сліди за тим, що принесли нам святі брати Кирил і Мефодій із православної Візантії.

Штефан Горкай.

Із повчань св. Ігнатія Антіохійського

У січні наша Православна Церква з особливою пошаною пригадує визначну постать християнської історії, а саме св. Ігнатія з Антіохії, який, крім особистого прикладу великої людини, святого і мученика, залишив після себе й неоціниме свідчення віри і християнської надії у своїх посланнях семи малоазійським церквам. Це прекрасний документ про життя Церкви на початках першого сторіччя християнства. Тому буде добре, коли з цих послань наблизимо собі хоча б кілька його висловлювань для нашого духовного повчання і підбадьорення.

У своєму релігійному сповіданні св. Ігнатій виходить із незломної віри в триєдиність Бога, в якому є начало всього буття, початок життя і мета нашого життя. Це своє сповідання дуже гарно він висловив у посланні римським християнам, які хотіли заборонити йому, щоб помер мученицькою смертю: «Залишіть мене, щоб я став кормом для диких тварин, через які ідеться до Бога» (4, 1), бо «гарно відійти із цього світу і мати захід в Богу, щоб в ньому був і схід» (2, 2).

Згідно з вченням Священного Писанія і Церкви, св. Ігнатій називає Богом всі три Особи св. Трійці: Отца, Сина і Духа Святого. У посланні християнам у Магнезії пише: «Намагайтеся зміцнитись у заповідях Господа й апостолів, щоб усе, що ви робите . . , було корисне тілу і духу, вірі і любові, в Синові і Отцові і в Духу . . .» (8, 1).

Із цього вчення св. Ігнатія про Бога в Трійці стає зрозумілим і його вчення про Ісуса Христа, передусім про Його Божественну і людську природу як Богочеловіка. За своїм Божеством Ісус Христос відвічно є в Бозі, Він є Сином Отца. Будучи Богом, Ісус Христос є і правдивим чоловіком, що св. Ігнатій доказує на основі наземного життя Ісуса Христа, як засвідчує Священне Писаніє і вчення Церкви. Ісус Христос прийшов на землю від Отца для нашого спасіння. У посланні ефесянам він пише: «Марія носила нашого Бога Христа в тілі за планом Божим із семені Давидового, а все ж із Духа Святого. Народився і був похрещений, щоб муками була очищена вода (18). Віфлеємська звізда повідомила, що Бог показався як чоловік у новизні вічного життя (19, 1, 3). Тому Ісус Христос є сином чоловіка і Сином Божим (20, 2). Різдво, муки і Воскресіння Ісуса Христа засвідчують про Його дійсну людську природу (Мг. 11). Він помер за нас на хресті, щоб ми як віруючі в Його смерть позбавились смерті (Трл. 9, 2). Те, що пророкували пророки, Євангеліє нам подає як здійснену дійсність. Правду про справжнє чоловічество Ісуса Христа св. Ігнатій особливо підкреслює у посланні християнам Смирни, де говорить, що Ісус був похрещений Йоаном, був з роду Давидового, народився від Діви, щоб сповнилася вся справедливість, у справжньому тілі був прибитий на хрест, аби своїм дійсним Воскресенням підняв прапор для своїх святих, між євреями і поганами в одному тілі своєї Церкви (к. 1—3).

Це вчення про Христа і Богочеловіка поповнює і поглиблює в ученні про спасу і про св. Євхаристію. З позитивної точки зору спаса є даром непорушності і воскресіння. Так як Отец воскресив Сина, так за Його зразком віруючі теж воскреснуть, бо без Ісуса Христа ми не маємо справжнього життя. Непорушність і воскресеніє заручає віруючим св. Євхаристія, яка не лише береже од смерті, але і дарує життя вічне (Трл. 2). Посередництвом причащання св. Хліба і Вина Господа стаємо удами Сина Божого (Еф. 4, 2), каменями Отцового храму, готовими до будови Бога Отца — Його святої Церкви. Тим самим віруючі стають носіями Бога, храму і Христа, носіями святості (9). «Господь прийняв на свою голову олію помазання, щоб Церкві своїм дихом дати непорушність» (12, 1). Тому св. Ігнатій просить християн, щоб частіше сходились «на Божественну Вечерю Господню і на прославляння. Бо коли ви часто сходитесь, то нищаться сили сатани і його нищівне діло ламається на єдності вашої віри» (13, 1). «Як до одного храму Божого, як до одного олтаря всі збігайтеся до Ісуса Христа, який виник з одного Отца, є при одному і повернеться (до Нього)» (Мгн. 7, 2).

Про дійсність Тіла і Крові Господа св. Ігнатій говорить особливо у посланні філадельфським християнам: «Намагайтеся вживати одну Вечерю Господню. Бо є одне тіло нашого Господа Ісуса Христа і одна чаша в єдності Його крові». Ця дійсність забезпечує єдність тих, які вірять в Ісуса Христа і творять одну Церкву, яка є тілом Христовим. «Голова не може народитися без тіла, а Бог звіщає єдність, якою Він є сам» (Трл. 11, 2). Хто заперечує дійсність тіла Христового в Його Особі і в св. Євхаристії, той не може поділятися на духовному житті Церкви як тіла Христового, не може бути храмом і носієм Бога. Так настає відродження людини, повторне відновлення Духом, коли людина стає новим творінням.

З негативної точки зору спаса означає знищення сили диявола й визволення віруючих.

Велику увагу св. Ігнатій присвячував посланню духовенства та єдності Церкви. На його погляд, справжня Церква може бути лише одна, тому найчастіше повторює думку про єдність і однодумність всіх членів Церкви. Сам про себе він говорив, що робив своє діло як людина, створена для єдності (Флд. 8, 1). Цю єдність людей в Церкві описує словами і прикладами апостолів. Погани і євреї поєднані в одному тілі Церкви Христової (См. 1, 2). Церква одна, але реалізується в многих помісних церквах, які називає різними назвами: церква ефеська є будовою Бога Отца (Еф. 9, 1), церква магнезійська названа одним храмом, одним жертвенником і самим Христом (Мгн. 7, 2). Церква — це хор, що співає одним гласом Отцу через Ісуса Христа. Церква одна, бо і Христос один, Він є єдністю всіх членів Церкви (Трл. 11, 2), їх спільним життям (Еф. 3, 2), Главою Церкви (Еф. 4, 2), тому всіх робить в собі одно. Рушійною силою цієї єдності є Дух Святий (Рим. 6, 2).

Запорукою єдності помісних церков є єдність всіх її членів з єпископом,

запорукою єдності Вселенської Церкви є єпископат Церкви, що підпорядкований Христу як найвищому Архіпастирю і Первосвященику. У посланні ефеським християнам св. Ігнатій пише: «Адже кожного, кого господар дому посилає керувати своїм домом, мусимо прийняти так, як би ми прийняли того, хто його посилає. Зрозуміло, що на єпископа треба дивитись як на самого Господа» (6). Тому, як пише св. Ігнатій, «намагайтеся вживати Вечерю Господню. Бо є одно тіло нашого Господа Ісуса Христа і одна чаша в єдності Його крові. Один є жертвенник, як один єпископ із пресвитером та дияконами, моїми співслугами» (Флд. 4). Християнин може себе захистити перед блудами лиш тоді, коли пов'язаний із Богом, єпископом і апостольськими настановами (Трл. 7, 1). Лише та Євхаристія правильна, яку обслуговує єпископ або кому він це дозволить. Де появиться єпископ, там нехай є і цілина Церкви (См. 8). «А де є Христос, там є і Вселенська Церква» (8, 2). Про характер помісних і вселенських церков і про їх взаємовідносини говорить і дальше висловлювання св. Ігнатія: «Бо коли я за короткий час відчув до нашого єпископа таку довіру, що не є людського, але духовного характеру, тим більше благословляю вас, які з ним пов'язані так, як Церква з Ісусом Христом і як Ісус Христос з Отцем, щоб все гармонійно спливало в єдності» (Еф. 5, 1).

Обидві ці проблеми — духовенство і єдність Церкви — дуже важливі. Як видимо із слів св. Ігнатія, Церква не має бути розподілена, бо тим самим ми би ділили самого Христа. Розкол, який з яких би там причин не виник, грішить проти самого Христа, який є Главою одного тіла Церкви. І в цьому тілі Христовому — Церкві єпископи, священики і диякони посідають особливе місце. Їх служба божественного походження і її змістом є, щоб зробили, виконували святощі, берегли духовне життя віруючих, організаційно зміцнювали єдність Церкви і берегли її перед кожною помилкою і блудом, особливо в області віри, оскільки віроучні помилки закономірно ведуть до нестачі братньої любові і до розколу. Висока оцінка, яку він приписував окремим єпископам Церкви, яким адресував свої послання, випливає з того, що ці люди визначались високими моральними і духовними якостями, а також те, що в той час кожна Церква єпископами і священиками обирала таких осіб, які в згаданій Церкві користались хорошим іменем і які виправдали себе і перед нехристиянами. Тому св. Ігнатій не може собі уявити єпископа, який би допустився якоїсь єресі або якогось іншого важливого прогріху.

У зв'язку із вченням про Церкву св. Ігнатій багато говорить і про практичне життя християнина. У посланні магнезійським християнам він пише: «Чемно не лише називати себе християнами, але і бути ними» (Мгн. 4, 1). Тому закликає християн, щоб були мертвими для гріха, щоб підпорядкувались єпископу і собі навзаїм в братній любові як Христос своєму Отцу і апостоли Христу, щоб береглись перед фальшивим вченням, яке не від Бога, щоб усвідомлювати собі велике діло спасіння, що продовжується

у Церкві, однак найбільше у св. Євхаристії, яка нас возз'єднує із Христом і з Отцем Небесним у досконалій єдності, щоб взаємно втішалися вчинками справедливості і братньої помочі, щоб їх життя звучало як хоровий спів на славу Христа, щоб сталися живими каменями, з яких будується духовний дім — Церква свята, бо кожен, хто міцно вірить в Христа, є скалою, каменем на будівництво Церкви Божої, аби часто молились, а саме і за останніх людей, а силою молитви щоб боролись із гнівом, щоб були міцними у вірі без порушення, щоб були живими храмами Бога, щоб укріплювалися в Заповідях Господніх і апостольських, щоб училися жити як належить жити ученикам Христовим, щоб нічого не мали проти свого ближнього, бо вони діти світла правди, щоб мали одне серце і одну мисль во Христу — нашої надії.

Таким чином ми могли б без кінця вираховувати прекрасні висловлювання цього святого отца, бо вони пройняті вірою, надією і любов'ю і показують нам глибину духовного життя християн перших сторіч, службу і віру яких маємо продовжувати і ми сьогодні. Але ми думаємо собі, що і цього мало буде для нас приводом для замислення, особливо тепер, коли всі ми в повній єдності віри відсвяткували Різдво Ісуса Христа, того Христа, якого у своєму житті і в своїй мученичій смерті прославив св. Ігнатій Антіохійський.

Прот. Ш. Пружинський.

Із світу

ПРАВОСЛАВНІ БОГОСЛУЖЕННЯ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

На бажання православних вірників німецької національності з благословіння Митрополита Берлінського і Середньоєвропейського Філарета в німецькій області Екзархату Московської Патріархії відбуваються православні богослуження німецькою мовою, а саме кожної четвертої неділі в місяці.

Крім того, німецькі богослуження в НДР відбувалися 23 липня, коли Православна Церква святкувала пам'ять святого і справедливого Прокопія Великоустюжського. Цей святий, вшановуваний як чудотворець, в календарі має зазначене своє ім'я в той день, як і ікона Матері Божої Казанської. Він був німецького походження.

ПРАВОСЛАВНИЙ СВЯТИЙ НІМЕЦЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Святий і справедливий Прокопій Великоустюжський походив від німецьких батьків. Народився він в Любеку, де його батько належав до патриціїв цього старовинного міста як багатий і авторитетний торговець. Так само і свого сина він послав у торговельних справах до Новгороду, теж великого і славного торговельного центра Північної Русі. Бог тут привів молодого німця до православного храму. Він вперше тут зустрівся з православним богослуженням, на нього міцно вплинула сила віри руських християн. З того моменту його любов і надія зосередилась на Православну Церкву. Перебував на богослуженнях і в інших православних храмах, нарешті присвятився монашеському життю Руської Церкви. В Хутинському монастирі пізнав ігумена Варлаама, святого чудотворця. Попросив його повчити про справжню віру. Той пробудив у нього полум'я справжньої, глибокої, щирої віри. Він навчив його, як треба залишити всі наземні справи, щоб людина могла взяти свій хрест і йти дорогою Христа. Це дорога до вічного спасіння. О. Варлаам натхненного німецького юнака довго випробовував, щоб бути впевненим, що його рішення міцне і непохитне.

Показалося, що рішення було насправді міцне. Коли юнак повернувся у свою країну, то приніс з собою мудре духовне повчання св. Варлаама, міцно загартоване у серці. По смерті батька весь свій маєток поклав на корабель і відплив туди, де його серце знайшло мир. За прикладом св. Євангелія, в якому сам Спаситель радить: коли хочеш бути досконалим, ходи, продай усе і роздай бідним, наслідуй мене, — і він сповнив цей заклик. Свій маєток він розділив між бідними, частину присвятив храмам Божим і монастирям. В Хутинському монастирі вступив до манашеського братства. Тут жив покірно і тихо перед Богом і людьми в строгому аскетизмі. Дуже скоро про нього рознеслася вість як про великого учителя молитви і монаха, який засвітив як чудотворець, що помагає ближнім у їх потребах. Відомо багато чудес, якими всемогутній Бог посередництвом нього обдарував людей. Помер св. Прокопій 21 липня 1303 р. і його святі мощі похоронені в кафедральному храмі в Устюгу.

Св. Прокопій належить як Руській, так і Німецькій Церкві. Для православних німців він є зразком Божого чоловіка, який у своєму житті здійснив великий ідеал християнського милосердя і миру. Цих духовних вартостей в житті нема досить і нині. Й нині милосердя та мир є тими вартостями, які ми намагаємося досягти як в приватному, так і в суспільному житті. Свідомі цього і німецькі православні вірники. В берлінському кафедральному храмі св. Воскресіння Христа була встановлена нова ікона чудотворця. Протоєрей Сергій Тауріт при цій нагоді уклав життєпис святого, з якого ми навели кілька основних думок. Житіє було опубліковане в 10 номері православного журналу «Стімме дер Ортодоксіє» («Голос Православ'я») за 1978 рік, що виходить в Берліні.

П. А.

З АЛЕКСАНДРІЙСЬКОЇ ЦЕРКВИ

В листопаді 1977 р. до свого 25-річчя вступив Інститут для східних наук при бібліотеці Православного Патріархату Александрійської Церкви. Інститут заснував Його Святійшество Патріарх і Папа Александрійський Христофор II (1939—1957) з нагоди тисячоріччя з дня спалення преславної і неоцінимої бібліотеки Александрійського Патріархату в 952 р. Інспіратором заснування інституту став проф. д-р Д. Мосхонас, який і досі є душею інституту як професор і доктор палеографії. Нині ця установа є під опікою теперішнього найвищого церковного представника православних християн Александрійського Патріарха Його Святійшества Николая VI.

Інститут не є звичайною школою, не має жодних аудиторій, академічних учителів, ні студентів. Відкритий для богословців, істориків, каноніків — науковців, які тілом і душею присвятили себе дослідженню богослов'я. Тут вивчаються питання з галузі догматики, церковної історії, літургіки, а многі фахівці присвятили себе вивчанню рукописів, старовинних річей і пам'яток. Інститут публікує тексти і наукові роботи. Вони виходять переважно в історичному журналі «Аналекта» («Збірники»). Протягом 25 років вийшло 25 томів, останній був двотомником. Тут публікують свої роботи богослови і як з Єгипта, так і з багатьох інших помісних православних церков, а також науковці римо-католицькі та протестантські. Статті публікуються грецькою, французькою і арабською мовами.

«Стімме дер Ортодоксіє», № 10/78.

З життя Пряшівської єпархії

АРХІЄРЕЙСЬКІ БОГОСЛУЖЕННЯ

● 10 грудня 1978 р. Його Преосвященство владика Николай в Пряшеві служив св. архієрейську Літургію. Разом з владикою служив о. прот. Йосиф Ілюк, спиритуал ПБФ, а також місцевий священик о. Петро Корманик, асистент ПБФ.

● 17 грудня 1978 р. в кафедральному храмі Олександра Невського в Пряшеві св. архієрейську Літургію служив Його Преосвященство владика Николай. Разом з владикою служили о. прот. Петро Спишак і місцевий священик о. Петро Корманик.

ЗАСІДАННЯ ПЛЕНУМУ ЄПАРХІАЛЬНОЇ РАДИ

● 11 грудня 1978 р. в Уряді Єпархіальної Ради Православної Церкви в Пряшеві відбулось засідання Пленуму ЄР. Засідання очолював Його Преосвященство Николай, єпископ Пряшівський. Звіт про діяльність ЄР за минулий період 1978 р. зачитав о. прот. Михайло Кернашевич, директор УЄР в Пряшеві. Пленум накреслив план праці на майбутній період. Вкінці засідання Його Преосвященство Николай зажелав усім присутнім радісних свят Різдва Ісуса Христа і щасливого Нового 1979 року, подякував присутнім за їх участь у засіданні і молитвою «Достойно єсть» закінчив засідання.

З життя Михалівецької єпархії

РІЗДВЯНІ БОГОСЛУЖЕННЯ

● 25 грудня 1978 р., у перший день свята Різдва Ісуса Христа за новим стилем, владика Кирил, єпископ Михалівецький, служив архієрейську св. Літургію в православному кафедральному храмі в Михалівцях. Проповідь з нагоди свята сказав о. прот. Штефан Горкай. Преосвященний владика поздоровив віруючих з радісним святом Різдва Ісуса Христа.

● 26 грудня 1978 р. з нагоди свята Собору Пресвятої Богородиці Преосвященний владика Кирил, єпископ Михалівецький, служив св. архієрейську Літургію в Кошицях за участі о. прот. Антона Подгаєцького і прот. д-ра Михайла Спишака, настоятеля приходу. Торжественну проповідь оголосив прот. Подгаєцький. Із словом до вірників звернувся і Преосвященний владика Кирил.

ЗАСІДАННЯ ПЛЕНУМУ ЄПАРХІАЛЬНОЇ РАДИ

● У четвер, 28 грудня 1978 р., у Михалівцях відбулось засідання Пленуму Єпархіальної Ради Михалівецької єпархії. Промову з нагоди 60-річчя Чехословацької Республіки зачитав Преосвященний владика Кирил, єпископ Михалівецький.

Про життя Михалівецької єпархії присутніх інформував о. прот. Йоан Хома, директор ЄР.

Хто надію кладе на багатство своє, той впаде, а праведники зеленіють, як листя (Прип. 11,28).

Буває, дорога людині здається простою, та кінець її — стежка до смерті (Прип. 16,25).

Теж недбалий у праці своїй — то брат марнотратнику (Прип. 18,9).

Каміння — тягар, і пісок — важка річ, та гнів нерозумного тяжкий від них від обох (Прип. 27,3).